

Cap més de nostres sobirans se taleyà per la música. Los Reys que havien de perfeccionar lo intentat per Johan I tenien d'ésser los Reys Catòlics, del punt de vista musical de qual Cort m'ocuparé en altre estudi.

JOSEPH R. CARRERAS Y BULBENA

Opinió d'en Riemann y altres musicògrafs sobre Alfons I y Pere I. Legislació d'Alfons I sobre joglars. Arxiu Corona Aragó, Alfons I, 299. — Jaume I en les constitucions *pávis et tregua* a Tarragona l'any 1234. — Biblioteca Nacional de Madrid; sala de manuscrits E. 21. — M. Gubinal. Rapport a M. le Ministre de l'instruction publique (Paris, 1838), p. 18, hont se cita un manuscrit trobat a Roma. — Ramon Montaner en sa *Crònica*. — Ibid, cap. ccxcviii. — *Mémoires et documents publiés par la Société Savoisienne*. — Lefevre, *Materiaux pour l'histoire des arts dans le Cambresis*. — Lacroix, *La musique au siècle de Saint Louis*. — Arxiu de la Corona d'Aragó. Registres de Cancilleria. *Sigili secreti*, núms. 1952-54. — Poitevin-Peitavi, *Histoire des Jeux Floraux*, Toulouse, 1815, Introducció y Primera època. — Declaració manuscrita d'en Fastenrath en carta adreçada a ma persona. Se poden veuré també per lo lloch que ocupen les harpistes los volums dels *Kölner-Blumen Spiele* en la època de Johan Fastenrath y de sa viuda Na Lluisa Goldmann. — Antonio de Bofarull y Brocà, *Historia de Catalunya*, t. v, p. 46, col. 2.^a, en relació en la pàg. 47, col. 1.^a, a un document firmat a Valencia lo 20 de febrer de 1393. — Arxiu de la Corona d'Aragó, los ja citats n.º 1952-54 de *Sigili secreti*. Registre de Cancilleria. — Les demés notícies d'aquest treball quals fons no cito, fil per randa, se fonamenten en l'innombrable nombre de paperets que ab, relació a mos estudis de musicografia tinch aplegades. — N. del A.

Tercer Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó, a Valencia

(I.^a A 5 JULIOL 1923)

Serà interessant mirar uns quants anys enrera, per saber com han començat nostres Congressos d'Historia de la Corona d'Aragó, dels quals, lo tercer, acaba d'efectuarse a Valencia. A mitjans del any 1904, la revista manresana *El Pla de Bages*, publicà un article entusiasta, sots lo lema «*Via fora per la historia de la terra*». Se clamava per la organissació d'un gran certamen històrich. La idea sigué recollida al poch temps per la *Gazeta Vigatana* (26 d'octubre de 1904), en un escrit de Just Cassador, titulat «El certamen

historial», ahont hi feya constar que lo desig de celebrar la festa de la historia, ja anteriorment l'havien manifestat altres periòdichs catalans, entre ells *La Veu del Montserrat*.

L'article d'En Just Cassador anava adreçat al infra-crit, y nos vegerem obligats a contestarlo en la propria *Gazeta Vigatana* (26 de novembre de 1904), sots la rúbrica de «El certamen de la Patria», indicant de la manera com creyem devia realisarse y oferintnos a intentar alguna cosa per portarlo a terme.

Desde llavors nos dedicarem a explorar en privat la opinió de tots los escriptors que més s'havien especializat en historia. Recollirem de totes parts respostes favorables, creyentse propici lo moment de plantejarlo, y convinguerem en tenir a Lleyda una reunió de valencians, aragonesos y catalans, que s'efectuà del 17 al 20 de setembre de 1905, acudinhi representants de tots tres reyalmes. No'n resultà, del cambi d'impressions, la celebració del certamen, segons s'iniciava, sinó la de Congressos periòdichs d'història, dels quals, en tot cas, ne sortís aquell. S'acordà que lo primer Congrès se tingués a Valencia, en maig de 1906, y lo segon a Saragossa, en maig de 1908.

L'encarregat d'organisar lo Congrès a Valencia fou l'eruditíssim canonge e infatigable investigador Dr. Roch Chabás, allí present, qui's posà tot seguit a treballar per conseguirho. Semblava que ja era un fet la sua celebració, puix en febrer de 1906 sortía, de la estampa valenciana d'En Francisco Vives Mora, lo reglament del dit Congrès, ahont hi era anunciada la data del 17 al 24 de juliol de 1906. Pro li sorgiren, al entusiasta Dr. Chabás, dificultats insuperables, que l'obligaren, de moment, a retardarlo al abril del 1909, y més tart a renunciarhi (janer de 1907).

Axò mugué al Sr. Ibarra, representant aragonès, a treballar perquè de conformitat ab lo compromís contret a Lleyda, se celebrés a Saragossa, en la data del 1908, en la qual se devia commemorar la patriòtica epopeya dels sitis napoleònichs.

Aquesta mutació de lloch la acceptarem de bon grat los barcelonins; pro també altres dificultats internes privaren al distingit catedràtic aragonès de poderho portar a terme. La Junta de les festes dels sitis volgué que lo certamen d'histò-

ria sigués solament de la guerra de la Independència, y tampoch fou possible, donchs, celebrar-lo en la Capital d'Aragó.

Barcelona havia quedat callada : tots nosaltres permanéiem reservats, esperant que'n sortís alguna cosa dels treballs de nostres amichs. Y al veure que fracassaven a València y a Saragossa, nos aprofitarem de la benevolença y simpatía ab que fou acollida la idea, per los organitzadors de la commemoració del setè Centenari del naixement de Jaume I, y lo portarem allí, com una festa més a celebrar en la primavera d'aquell any 1908. Ràpidament se verificaren los treballs preparatoris en febrer de 1908, podentse efectuar lo primer Congrés d'Història a Barcelona del 22 al 25 de juny del mateix any. Allí's tractà d'organisar certàmens d'història patria, pro no hi hagué acort definitiu. Se senyalà emperò, per la celebració del segon Congrés, la ciutat d'Osca, dintre los tres anys següents.

Més ja n'havien passats nou sense que a Osca se moguéssin ningú, quan en lo setembre de 1917, havent passat, l'infrascrit, a dita Ciutat aragonesa, pogué reunir en el «Círculo Oscense» als seus principals prohoms y allí s'acordà celebrar en octubre del 1918 lo segon Congrés, nomenantse ja una Comissió organitzadora y un Comitè executiu. Després de dugues dilacions més, arribà a efectuar-se ab molt lluhiment, en les jornades del 25 al 30 d'abril de 1920.

D'aquest segon Congrés, sortí designada la ciutat de València com a lloch de celebració del tercer, lo qual s'ha fet coincidir ab les esplendoroses festes valencianes de la Coronació canònica de la devota imatge de la Mare de Déu dels Desemparats.

A quiscun d'aquests tres congressos se'ls hi senyalà una època determinada de la nostra història. Al primer, lo segle XIII ; al segon, lo XII, y al tercer, lo XIV, o siga, desde Jaume II a la mort del rey Martí.

Dels deis 1.er al 5 de juliol de 1923, s'aplegaren a València representants de tots los pobles de la Corona d'Aragó y de les més prestigioses entitats. La Academia, hi actuà, y a més de figurarhi corporativament com a congressista, hi assistirem aportanthi treballs los acadèmichs numeraris Fr. Faustí Gazulla O. M., En Daniel Girona (Secretari), l'electe N'Agustí Durán y Sanpere y l'infrascrit (President). De la Royal

Academia de la Historia hi foren, també, lo president Marquès de Laurencín, En Tormo y N'Ibarra.

La inauguració s'efectuà en lo fastuós edifici de la Llotja, que tan íntegrament se conserva ab tota sa primitiva bellesa. En tal jornada hi fou estrenat un hermós y rich artesonat, que's tragué en 1859 de la Casa de la Ciutat, y que per miracle ha pervingut fins nostres dies, després d'haversé pensat vendrel en diferents ocasions. Quaranta set anys, o siga del 1419 al 1445, durà la construcció d'aquest sostre, que l'havien de qualificar de joia d'art, representativa del gust italià de la cort napolitana del rey Anfós lo Magnànim, y, en tal concepte, exemplar únich en nostra Península, d'aquell esplendorós estil gòtich tirant al Renaxement.

Lo president de la Diputació de Valencia, Sr. Giménez de Bentrosa, navarrès de naxensa, inaugurà oficialment lo Congrés, ab un discurs altament regionalista, ahont encomià l'esperit que informava a la Corona d'Aragó de la unitat dintre la varietat, fent present que la desintegració del vell edifici de la patria s'efectuà quan aquellà unitat, que abans apareix com fruyt de les circumstàncies, respectant sempre les llibertats de quiscuna regió, ve a trencarse per haverse volgut imposar violentment desde lo centre una imperativa unitarmitat que volia trencar les característiques de cada poble.

Les sessions del Congrés se dividiren en dugues seccions: la d'Arqueologia y la d'Historia, aplegantse tótes elles en lo palau de la Diputació Provincial, ahont onejava, en un dels seus balcons principals, la bandera reyal de les barres roges y grogues. Se donà compte, també, d'alguns treballs que no estaven dintre la època senyalada per lo tercer Congrés, com un molt interesant del Sr. Ibarra d'Elig, sobre ceràmica ibèrica. Pro a última hora's digué que no's publicarien en lo volum del Congrés.

La actuació de la present Academia fou bastant activa. Se presentaren quatre treballs: un del Sr. Girona y Llagostera, l'*Itinerari del infant Primogènit En Joan, fill del rey En Pere lo Cerimoniós*; altre del Revt. P. Gazulla sobre *El puig de Santa Maria*; altre de N'Agustí Duran y Sanpere, *Esclariement de la obra del pintor Lluís Borrassà*, y altre del infrascrit, *L'avenç urbà de Catalunya al segle XIV*. Durant lo transcurs de les sessions de la secció d'Historia, tant lo Sr. Girona

com l'infrascrit, ocuparen sitials en la presidència en diverses oportunitats, prenent part en les discussions. En la sessió de clausura celebrada lo 5 de juliol, fou un dels oradors designats per pendre part en l'acte, en sa qualitat de President de nostra Academia, l'infrascrit, qui dedicà un recort al sabi historiador valencià Dr. Ròch Chabàs, un dels organitzadors dels Congressos actuals. A més establirem un paralelisme entre lo Congrès fracassat a Valencia en 1907 y l'èxit obtingut en lo que's celebrà en la actualitat.

Separadament del Congrès, fou donada una conferència per l'infrascrit lo dia 5 de juliol, sobre lo tema *La llengua valenciana, en origen y tradició venerable, exigeix l'actual enaltiment*. La conferència's donà en la mateixa sala de sessions de la Diputació y volgué presidirla, per deferència especial, lo Sr. Giménez de Bentsosa.

Durant los dies que durà aquest tercer Congrès, se feren visites als principals edificis, monuments y museus públics y particulars de la Ciutat y's realisaren excursions a Liria (3 de juliol), a Sagunto (5 de juliol) y a Xàtiva (7 de juliol).

La assistència de congressistes a tots los actes, fou molt nutrida, y les adheisions d'entitats públiques y corporatives de gran importància. L'Ajuntament de Barcelona hi envià una representació personal, la d'En Joaquim de Nadal, tinent d'Àrcalde y president de la Comissió de Cultura.

Per la celebració del quart Congrès s'indicà la ciutat de Mallorca y la època a tractar, desde lo Compromís de Casp fins a la mort de Ferran II lo *Catòlich*.

FRANCÉSCH CARRERAS Y CANDI

NOTICIA D'UNS PINTORS DEL SEGLE XVIe

ELS ALEGRET DE CERVERA

Uns pintors de Cervera al segle XVIe no podien pas sustreures al ambient de pobresa artística y de pobresa material que omplia la vida y la segellava de manera indeleble. Tantmateix, però, la obra d'uns pintors que's per-